

תוכן

1.....	מבוא
3.....	1. סין ומשטר זכויות האדם הבינלאומי
3.....	שתי גישות לזכויות אדם
3.....	משטר זכויות האדם האוניברסליות
4.....	אוניברסליות יחסית
5.....	הגישה ההיסטורית הסינית לזכויות אדם בינלאומיות
6.....	המדיניות הסינית במסגרת משטר זכויות האדם הבינלאומי
11.....	2. יוזמת דרך המשי
11.....	יוזמת דרך המשי: אבן הפינה החדשה של מדיניות החוץ הסינית
11.....	תרומתה של יוזמת דרך המשי לפגיעה בדמוקרטיה ובמשטר זכויות האדם
12.....	דרך המשי של המידע
15.....	3. המדיניות הסינית באפריקה
15.....	הנוכחות הסינית באפריקה
16.....	כיצד סין מאפשרת סלחנות כלפי הפרת זכויות אדם באפריקה
19.....	כיצד הנוכחות הסינית עצרה את הליברליזציה של אפריקה
20.....	סיכום
22.....	רשימת מקורות
22.....	מקורות אקדמיים
24.....	מקורות נוספים

מבוא

אחד הנושאים המרכזיים והמדוברים בתחום הפוליטיקה והיחסים הבינלאומיים בימינו הוא עלייתה של סין, בין אם מדובר בכלכלתה הצומחת, אשר חזויה להיות הגדולה ביותר בעולם עד שנת 2030 (Colvin, 2017), או בהשפעתה הגוברת על העולם המתפתח ועל סוגיות גלובליות באופן כללי (Brown, 2017). עבודה זו תעסוק בעיקר בתחום השני, אם כי השניים קשורים זה לזה באופן הדוק. הטענות על ההשפעה שיש לסין על הסדר הבינלאומי הליברלי, אשר מתקיים מאז סיומה של מלחמת העולם השנייה, הולכות וגוברות. מטרתה של עבודה זו תהיה לבחון ולנתח את ההשפעה הנראית לעין שיש לסין על זכויות האדם במערכת הבינלאומית. לאורך שלושת העשורים האחרונים, סין הפכה את עצמה למעצמה בינלאומית החותרת להיות הגמון במזרח ודרום-מזרח אסיה (Pugh, 2017).

במונחים של השקעות, סחר חופשי ומסחר בינלאומי, השוק הסיני הצומח מושך מדינות מרחבי העולם המצפות ליחסים מועדפים עם סין במטרה להבטיח את עתידן הכלכלי. בנוסף, סין מתעתדת להשקיע במדינות שונות, לייסד יחסי מסחר וליצור יחסים בילטרליים ומולטילטרליים שיתרמו לאינטרסים שלה.

בינתיים, תחת מנהיגותו של שי ג'ינגפינג, מצב זכויות האדם בסין מתערער, מה שמעלה חששות בקשר להיותה של סין מעצמה אחראית בסוגיות אלה. בעוד סין מסתגלת לעקרונות הכלכליים של הסדר הליברלי העולמי שנוסד על ידי ארה"ב ובנות בריתה לאחר מלחמת העולם השנייה – עולות שאלות בנוגע לכפיפותה של סין לעקרונות של שלטון החוק לזכויות האדם. סין שומרת על עקרונותיה ומתייחסת לכל ביקורת על ענייניה הפנימיים כהתערבות בלתי ראויה (Inboden & Chen, 2012).

שאלת המחקר של עבודה זו הינה: כיצד מדיניות החוץ של סין מאתגרת את משטר זכויות האדם הבינלאומי?

בהינתן חשדנותה של סין בנוגע למשטר זכויות האדם הבינלאומי, ובנוסף הרקורד הראוי לגנאי שלה בתחום זכויות האדם, ישנה חשיבות בלתי מבוטלת בבחינת ההשפעה המעשית שלה על אותו משטר. יתר על כן, ככל שסין ממשיכה לקשור מדינות ביחסים התורמים לאינטרסים שלה ומגבירה את השפעתה, יש חשיבות לבחון את סוגיית זכויות האדם אצל אותן מדינות.

בעבודה אני מתכוון להשתמש במושגים הבסיסיים של מחקר זכויות האדם, אוניברסליות מצד אחד ויחסיות תרבותית מצד שני, בכדי לבחון כיצד סין הקומוניסטית מפרשת את זכויות האדם בשיח הבינלאומי. הפרשנות הסינית למושג זה עומדת בניגוד לתפיסה הכללית של רוב המדינות הליברליות והארגונים הבינלאומיים המובילים.

בנוסף, אני אבחן את האופן בו סין מתאמצת לשנות את המערכת הזו בהתאם לפרשנות שלה לגבי האם זכויות אדם הן אוניברסליות או שמא הן יחסיות ותלויות בגחמותיהן של ממשלות ריבוניות. בתוך כך, אני אסקור ואנתח את ההתרחבות הכלכלית שסין נוקטת בעשורים האחרונים – מדיניות זו מגבירה את ההשפעה שלה על מדינות אחרות ובכך מאפשרת לה לאתגר את משטר זכויות האדם בזירה הבינלאומית.

הפרק הראשון בעבודה יציג שתי גישות שונות לזכויות אדם: משטר זכויות האדם האוניברסליות מול הגישה הסינית של יחסיות תרבותית. אעסוק בפרשנות הסינית המסורתית להיסטוריה ולמושגי זכויות האדם, וההתנהלות הסינית במסגרת משטר זכויות האדם השורר. לצורך כך אבחן את האופן בו הממשלה הסינית תופסת להלכה ולמעשה את סוגיית זכויות האדם, ואת התגובה הסינית לביקורת בזירה העולמית על מצב זכויות האדם בסין.

הפרק השני יציג את מקרה הבוחן הראשון: יוזמת דרך המשי. במסגרת היוזמה, מדינות מרחבי העולם מקוות ליחסים מועדפים עם סין, במטרה למשוך השקעות סיניות ולעודד פיתוח כלכלי. סין מבקשת להשקיע מחוץ לגבולותיה, ליצור בריתות סחר ולקדם יחסים בילטרליים ומולטילטרליים שתורמים לאינטרסים הסיניים. תוצאות היוזמה בהקשר של זכויות אדם הן – הגברת ההשפעה הבינלאומית של סין (ומכאן, הגדלת יכולתה

1. סין ומשטר זכויות האדם הבינלאומי

שתי גישות לזכויות אדם

המטרה הבסיסית של משטר זכויות האדם הבינלאומי המודרני, מאז הוא נוסד לאחר מלחמת העולם השנייה, היא ליצור סטנדרט מינימלי של זכויות פרט שמדינות צריכות להבטיח (Russett, 2013). הנחה חשובה של המסגרת הזו היא שכל מדינה מחויבת לספק ולהבטיח כמה זכויות אדם בסיסיות לכל אזרחיה, אשר לכל אדם הזכות ליהנות מהן. הרעיון הנשגב הזה נתקל בקשיים ככל שמדינות השולטות בתרבויות, דתות ומסורות שונות מאלה שמצויות בעולם המערבי, מתנגדות לגישה הליברלית הזאת וטוענות שהיא מבטלת את הזכויות הקהילתיות והחובות התרבותיות של הפרט. לפי גישה זו, הסדר הליברלי נותן עדיפות לגישה המערבית לסדרי ממשל ומנציח את עליונותן של המעצמות המערביות.

כך נוצר מאבק בין הגישה של אוניברסליות לבין היחסיות התרבותית, כאשר הקודמת מייצגת את שאיפותיו של משטר זכויות האדם הבינלאומי והאחרונה קושרת זכויות להקשרן התרבותי והקהילתי, ודוחה את האחידות שתובעת הגישה האוניברסלית.

משטר זכויות האדם האוניברסליות

משטר זכויות האדם הבינלאומי המודרני, כפי שהוא נהוג בגופים הרלוונטיים של האו"ם, ארגונים בלתי ממשלתיים רבים וארגונים נוספים, מורכב מזרמים שונים שמקורם בפילוסופיה העתיקה, בחוק ובדת, כמו גם במסגרות אידאולוגיות מודרניות. למרות שמוסדות אלה דוחפים לסדר יום אוניברסלי של זכויות שוות המוענקות לכל בני האדם, הרעיון עצמו של משטר זכויות בינלאומי מקורו בעידן הנאורות המערבי (Kar, 2013, 104).

הצעד המשמעותי הראשון לכינונו של משטר זכויות אדם בינלאומי נעשה כש-51 מדינות חתמו על אמנת האומות המאוחדות ב-1945. העולם התמודד אז עם זוועות מלחמת העולם השנייה, ובמיוחד הטבח ביהודי אירופה, בצוענים (רומה) ומיעוטים אחרים בידי גרמניה הנאצית. אווירה זו יצרה את הדחיפה למסד את זכויות האדם וליצור גוף מיוחד שיתייחס לפיתוח זכויות אלה ברמה הגלובלית. בהקדמה ובסעיפיה הפותחים, אמנת האו"ם אותתה על נכונותן של המדינות המייסדות ליצור מסגרת אוניברסלית לשמירה על זכויות האדם. ועידת האו"ם לזכויות אדם (UNCHR) נוסדה ב-1946 והונחיתה לנסח "מגילת זכויות אדם בינלאומית", אשר תהפוך לבסוף לאמנה מחייבת שתיאכף בידי מוסדות האו"ם (Donnelly, 2013, 24-26).

בשנת 1948, האסיפה הכללית של האו"ם אימצה את חלקה הראשון של הכרזת זכויות האדם הבינלאומית (UDHR). להחלטה זו כשלעצמה אין כל מנגנוני אכיפה מחייבים. בנוסף לכך, ב-1966 הוצגו שתי אמנות – האמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות (ICESCR) והאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות (ICCPR). שלושת מסמכים אלה מהווים את מה שנקרא מגילת זכויות האדם הבינלאומית, והם מפרטים רשימה ארוכה של זכויות שיש להעניק לכל אדם, ואשר מדינות מחויבות לספק ולהבטיח על מנת לשמור על כבוד האדם. נכון להיום, ישנם למעלה מ-100 מסמכים רשמיים בינלאומיים שנוסחו על זכויות אדם. שבעה מסמכים מתוכם מספקים את הליבה של החוק הבינלאומי של זכויות האדם: שתי האמנות מ-1966; האמנה לחיסול כל צורות האפליה הגזעית מ-1965; האמנה לחיסול כל צורות האפליה כלפי נשים מ-1979;